

KURUMSAL YÖNETİŞİMİN İŞLETMELERİN KREDİ NOTLARI ÜZERİNE ETKİSİ: BASEL II PERSPEKTİFİNDEN BİR BAKIŞ

Prof. Dr. Hasan İBİCİOĞLU*

Yrd. Doç. Dr. Hüseyin DALĞAR**

Öğr. Gör. Murat KAYA***

ÖZET

Kredi notu, işletmelerin kredi değerliliğinin önemli bir göstergesi olarak nitelendirilmektedir. İşletmelerin yüksek bir kredi notuna sahip olabilmeleri için, niceliksel standartları sağlamakla birlikte, niteliksel standartları da sağlamaları gerekmektedir. Bu bağlamda, işletmelerin iç ve dış paydaşlarına karşı olan sorumluluklarının önemini vurgulayan kurumsal yönetim (Corporate Governance) ilkelerine uyumun sağlanması, derecelendirme kuruluşları tarafından derecelendirme sürecinde niteliksel standartlar kapsamında dikkate alınmaktadır. Bu çalışmada, derecelendirme sürecinde kurumsal yönetimin önemi ve kredi notları üzerine etkisi, kredi notu uygulamasını zorunlu hale getiren yeni sermaye yeterliliği uzlaşısı Basel II açısından açıklanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Basel II, Kredi Derecelendirme, Kurumsal Yönetişim İlkeleri

THE IMPACT OF CORPORATE GOVERNANCE ON ENTERPRISES' CREDIT SCORE: A VIEW FROM BASEL II PERSPECTIVE

ABSTRACT

Credit rating is described as an important indicator of the credit worthiness of enterprises. For having the high credit rating of the enterprises, it is necessary that they must provide quantification standard as well as qualitative standards. In this context, the corporate governance principles are provided to accord with emphasized the importance of the responsibilities which is against the internal and external shareholders of the enterprises, in the scope of qualitative standards is considered by credit assessment institution in the scoring process. In this study, it is explained that the importance of the corporate governance and its effect on credit ratings in rating process, the new capital adequacy convention which is became compulsory the credit rating practice from the point of Basel II.

Key Words: Basel II, Credit Assessment, Corporate Governance Principles.

* Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü Öğretim Üyesi, hibici@iibf.sdu.edu.tr

** Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Zeliha Tolunay Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu, Muhasebe ve Finansal Yönetim Bölümü Öğretim Üyesi, hdalgar@mehmetakif.edu.tr

*** Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Bucak Hikmet Tolunay Meslek Yüksekokulu, İşletme Programı Öğretim Görevlisi, mkaya@mehmetakif.edu.tr

1. GİRİŞ

Yönetim kavramı, tarihsel süreç içerisinde sürekli olarak gelişme göstermiş olup, bu gelişim süreci küreselleşmenin etkisi ile yeni bir boyut kazanmıştır. Günümüzde yönetim sadece işletmelerin içsel fonksiyonlarına ilişkin faaliyetlerin planlanması, organize edilmesi, yönlendirilmesi, koordinasyonu ve denetimi ile sınırlandırılmamakta, işletmenin ilişki içerisinde bulunduğu çıkar grupları ile ilişkileri de bu kavram içerisinde ele alınmaktadır. Bu bağlamda kurumsal yönetim kavramı da, aile şirketlerinden kurumsal şirketlere doğru ilerleyen sürecin yeni bir aşaması olarak nitelendirilen ve işletmelerin çıkar gruplarına karşı olan sorumluluklarını ön plana çıkaran bir kavram olarak değerlendirilmektedir.

Kurumsal yönetim kavramının günümüzde bu kadar önemli hale gelmesindeki faktörlerden en önemlisi, 2000'li yılların başlangıcında, ABD'de faaliyet gösteren ve dünya devi olarak nitelendirilen Enron, Worldcom gibi şirketlerin yönetsel ve finansal sıkıntılar sonucu iflas etmelerinin arkasında yatan nedenlerdir. Bu şirketlerin iflas etmelerindeki nedenler, yönetsel anlamda yaşamış oldukları sıkıntılar kadar, özellikle finansal raporlama ve denetim sistemlerinde yapılan hata ve hilelerden de kaynaklanmaktadır. Finansal piyasalarda olumsuz etkiler yaratan bu iflaslar, işletmelerin yönetim performansları ile finansal yapıları arasındaki ilişkinin gücünü göstermiş ve kurumsal yönetim kavramının önemini tekrar gündeme getirmiştir. Bu süreci takip eden yıllarda işletmelerin kurumsal yönetim ilkelere uyum sağlamaları, finansal piyasalarda faaliyet gösteren aktörler için güven unsuru olarak nitelendirilmiştir.

Kurumsal yönetim kavramı, bankaların aşgari sermaye yeterliliğinin belirlenmesine yönelik

olarak yayımlanan Basel II kriterleri içerisinde de yerini almıştır. Basel II, işletmelerin bankalar ile olan kredi ilişkilerinde, işletmelerin risk düzeylerinin belirlenmesi amacıyla kredi derecelendirme kavramını ön plana çıkarmış ve derece notlarını kredinin fiyatını etkileyen önemli bir faktör olarak ele almıştır. Basel II ile birlikte, kredi notu yüksek olan işletmeler daha düşük maliyetler ile kredi kullanabilecek iken, kredi notu düşük olan işletmeler ise daha yüksek maliyetlere katlanarak kredi kullanabileceklerdir. Bu bağlamda, iyi bir kredi notuna sahip olabilmeleri için, işletmelerin kurumsal yönetim ilkelerini benimsemeleri ve uygulamaları gerekmektedir.

Bağımsız derecelendirme kuruluşları veya bankalar tarafından verilen kredi notları, belirlenen nicel ve nitel kriterlere uyum derecesini göstermektedir. İşletmelerin finansal performanslarına ilişkin göstergeler nicel kriterler kapsamında değerlendirilirken, yönetim performansı ise nitel kriterler arasında değerlendirilmektedir.

Bu çalışmada, Basel II ile birlikte önem kazanan kredi notu ve kurumsal yönetim ilişkisi açıklanmaya çalışılmıştır. Çalışmada öncelikli olarak kurumsal yönetim kavramına yer verilmiş olup, ardından Basel II ve kredi derecelendirme konularına değinilmiştir. Çalışmanın son bölümünde ise kurumsal yönetimin, derecelendirme süreci içindeki yeri ve kredi notları üzerine etkisi açıklanmaya çalışılmıştır.

2. Kurumsal Yönetişim ve Ortaya Çıkış Süreci

Yönetişim, yönetim kavramından farklı olarak, yönetim, iletişim ve etkileşim kavramlarının birlikte değerlendirilmesinden oluşmuş bir kavram olup, birlikte yönetmek anlamını taşımaktadır¹. Yönetişim kavramı, işletmelerin kar elde

¹ Ankara Ticaret Odası, **Basel II "KOBİ'lerin Kredi Riski ve Derecelendirilmesi"**, Yorum Basın Yayın, Ankara, 2007, s.54

etmek amacıyla, ortaya çıkabilecek ve işletme ile ilişki içerisinde bulunan grupları olumsuz etkileyebilecek sapmaların kontrol edilebilmesini amaçlamaktadır². Kurumsal yönetim ise, işletmelerin ilişki içerisinde bulunduğu çıkar grupları ile olan ilişkileri üzerine odaklanmış bir yönetim anlayışı olarak değerlendirilebilir. Bu bağlamda kurumsal yönetim, işletmelerin yönetim yapısı ve performanslarını etkileyen çeşitli çıkar grupları arasındaki ilişkiyi ifade etmektedir³. Bu gruplar, işletme içi ve işletme dışı olarak ikili bir sınıflandırmaya tabi tutulursa, işletme içi grubu; yöneticiler, hissedarlar, denetim ve yönetim kurulu oluşturmaktadır. İşletme dışı grup ise, müşteriler, tedarikçiler, rakipler, hükümet ve toplumdan oluşmaktadır. Kurumsal yönetim bu grupların birbirleri ile olan iletişim ve etkileşimleri sonucu oluşan ortak çıkarlarının doğrultusunda katılımcı bir yönetim anlayışını ifade etmektedir.

Kurumsal yönetimin ortaya çıkış süreci incelendiğinde, aile şirketlerinin zaman içerisinde büyümeleri ve gelişmeleri, şirketin kurucusu olan kişilerin yönetime ilişkin konularda yetersiz kalmalarını gündeme getirmiş ve yönetimi profesyonel yöneticilere devretmeleri sonucunu doğurmuştur. Ayrıca işletmelerin artan sermaye ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yeni ortak almaları veya sermaye piyasaları aracılığı ile kurumsal ve bireysel yatırımcılara açılmaları, işletmelerin ilişki içerisinde oldukları çıkar gruplarının büyümesine neden olmuştur. Bu süreçte iş-

letme sahipliği ile yönetimin birbirinden ayrılması kurumsal yönetimin ortaya çıkmasına neden olmuştur⁴.

Kurumsal yönetimin gelişim süreci incelendiğinde ise, yönetim ve finansman kavramları arasındaki ilişki dikkat çekici bir şekilde bu sürecin önemli bir unsuru olarak ortaya çıkmaktadır. 2000'li yıllarda, ABD'de küresel rekabette öncü olan birçok işletmenin iflas etmesi, kurumsal yönetim kavramının önemini arttırmıştır. 2000 yılında dünyanın en büyük 7. şirketi olan Enron'un, 2 Aralık 2001 tarihinde iflas etmesinin arkasında yatan nedenler incelendiğinde, yönetim biçimi ve finansal denetim sistemlerindeki zayıflıklar dikkati çekmektedir. Şirketin uygulamış olduğu yasal olmayan muhasebe uygulamaları, risk ve zararların kurulmuş başka şirketlere aktarılması bilanço dışına çıkarılması, şirketin gerçek durumunun gizlenmesine neden olmuş ve böylece şirketin hisse senetlerinin değeri aşırı derecede yükselmiştir. Fakat bu yasa dışı uygulamaların 2001 yılında ortaya çıkarılması sonucunda şirketin iflası söz konusu olmuştur⁵. Enron skandalına benzer bir diğer skandal ise Barings Bank'ın iflasında ortaya çıkmıştır. Bankadaki iç kontrol ve denetim yetersizliği, finansal raporlama sisteminin oluşturulmamış olması bu skandalın yaşanmasına neden olmuştur. Yaşanan bu skandallara bakıldığında, bilgilendirme eksik ve yanlışları, muhasebe kayıtlarında yapılan hatalar, denetim yetersizlikleri gibi ortak nedenler iflasların temelini oluşturmaktadır⁶. Ayırı-

² Şermin ŞENTURAN, "Basel II Standartları ve KOBİ'lerde Kurumsal Yönetişim", *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi*, Ekim, 2006, s. 50

³ Robert MONKS ve Nell MINOW, *Corporate Governance*, Blackwell Publishing, Second Edition, 2001, s.1

⁴ Lütfiye ÖZDEMİR, "Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerde Kurumsal Yönetişim Sürecinin Gelişimi: Van İli Örneği", s.741, <http://iibf.ogu.edu.tr/kongre/bildiriler/17-02.pdf>, (erişim: 25.11.2007)

⁵ Şenol BABUŞÇU, *Basel II Düzenlemeleri Çerçevesinde Bankalarda Risk Yönetimi*, Akademi Yayınevi, Ankara, Eylül, 2005, s.35-36

⁶ BABUŞÇU, s.44

ca söz konusu bu nedenler, kurumsal yönetim ilkelerine uyumsuzluğun göstergesi olarak da nitelendirilebilir.

Kurumsal yönetime ilişkin olarak birçok ülke kendi ekonomik ve sosyal yapıları kapsamında çeşitli düzenlemeler yapmış olmakla birlikte, yapılan bu düzenlemelerin temelinde OECD tarafından 1999 yılında yayımlanan "OECD Kurumsal Yönetim İlkeleri" yer almaktadır. OECD kurumsal yönetim ilkeleri, eşitlik, şeffaflık, hesap verebilirlik ve sorumluluk olmak üzere aşağıda açıklanan dört ilke üzerine yoğunlaşmıştır. Bu ilkelerin hedefi, kurumun performansını, karını, başarısını ve rekabet gücünü arttırmayı sağlamaktır⁷.

Eşitlik; "şirket yönetiminin tüm faaliyetlerinde, pay ve menfaat sahiplerine eşit davranmasını ve olası çıkar çatışmalarının önüne geçilmesini ifade eder"⁸. Eşitlik ilkesine göre, tüm çıkar gruplarına eşit davranılmalı ve yönetimde eşit söz söyleme hakkı verilmelidir⁹. Diğer bir ifade ile bu ilke, hissedarların haklarının korunmasını öngörmekte olup, gerek azınlık hissedarların gerekse yabancı ortakların şirket üzerindeki haklarının korunması ve yapılan sözleşmelerin uygulanmasının teminat altına alınmasını ifade etmektedir¹⁰.

Şeffaflık; "ticari sır niteliğindeki ve henüz kamuya açıklanmamış bilgiler hariç olmak üzere, şirket ile ilgili finansal ve finansal olmayan bil-

gilerin, zamanında, doğru, eksiksiz, anlaşılabilir, yorumlanabilir, düşük maliyetle kolay erişilebilir bir şekilde kamuya duyurulmasını ifade etmektedir"¹¹. Şeffaflık ilkesi, gerçekleştirilen faaliyetlere ilişkin bilgilerin, şirketin çıkar gruplarına bildirilerek, yatırımcıların doğru ve güvenilir bilgiye sahip olmalarını ve kaynaklarını bu bilgiler ışığında değerlendirebilmelerini amaçlamaktadır¹². Şeffaflık ilkesinin uygulanmasında karşılaşılabilecek önemli bir sorun mali tablo verilerinin kamuya açıklanmasında kullanılacak standartların ülke bazında farklılık göstermesi ve bu nedenle bilgilerin karşılaştırılabilmesinin güç olmasıdır. Bu sorunun ortadan kaldırılabilmesi için finansal raporlamanın Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'nda (UFRS) belirlenen esaslara göre yapılması gerekmektedir. Bu bağlamda Avrupa Komisyonu 01.01.2005 tarihinden itibaren konsolide finansal tabloların UFRS'ler ile uyumlu olarak hazırlanmasını zorunlu tutmuş olup, günümüzde birçok uluslararası işletme bu standartlar doğrultusunda mali tablolarını düzenlemektedir¹³.

Hesap Verebilirlik; "yönetim kurulu üyelerinin esas itibarıyla şirketin tüzel kişiliğine ve dolayısıyla pay sahiplerine karşı olan hesap verme zorunluluğunu ifade etmektedir"¹⁴. Bu ilke, yetki ve sorumlulukların belirlenmesi ve gerçekleştirilen faaliyetler sonucunda elde edilen olumlu veya olumsuz sonuçlardan dolayı çıkar gruplarına karşı hesap verebilme zorunluluğuna sahip

⁷ TÜSİAD, **Kurumsal Yönetim En İyi Uygulama Kodu: Yönetim Kurulunun Yapısı ve İşleyişi**, İstanbul, 2002, s.9

⁸ SPK, **Kurumsal Yönetim İlkeleri**, İstanbul, 2003, s.3

⁹ Tuğrul AYYILDIZ, Atila YÜKSEL ve Murat HANÇER, "Kurumsal Yönetişim: Çalışanların Örgütsel Bağlılığı Üzerine Etkisi", **Seyahat ve Turizm Araştırmaları Dergisi**, 2007, s.55

¹⁰ Deloitte ve Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği, **Nedir Bu Kurumsal Yönetim?**, s.4, <http://www.deloitte.com/dtt/research/0,1015,cid%253D140215,00.html> (erişim: 18.12.2007)

¹¹ SPK, s.3

¹² Deloitte ve Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği, s.5

¹³ TÜSİAD, **Finansal Raporlama Uygulamalarında Uluslararası Standartlara Geçiş**, İstanbul, Temmuz, 2003, s.28

¹⁴ SPK, s.3

olmayı kapsamaktadır. Bu bağlamda hesap verebilirlik ilkesine uyum ile, yöneticilerin sahip oldukları yetki ve gücü kendi çıkarları doğrultusunda kullanmaları sonucu ortaya çıkabilecek sorunların ve çıkar çatışmalarının önlenmesi beklenmektedir¹⁵.

Sorumluluk; “şirket yönetiminin şirket adına yaptığı tüm faaliyetlerinin mevzuata, esas sözleşmeye ve şirket içi düzenlemelere uygunluğunu ve bunun denetlenmesini ifade eder”¹⁶. Bu tanımdan hareketle sorumluluk ilkesinin, muhasebenin sosyal sorumluluk kavramı ile yakından ilgili olduğu söylenebilir. Sorumluluk ilkesi ile sosyal sorumluluk kavramında, iç paydaşlara karşı olan sorumlulukların yanı sıra dış paydaşlara karşı olan sorumluluğun önemi de vurgulanmaktadır. Nitekim, çıkar gruplarının haklarının korunması, çalışanların nitelikli iş ortamına sahip olmaları ve tüketici haklarının korunması, gerek sorumluluk ilkesine gerekse sosyal sorumluluk kavramına temel oluşturan değerler olarak nitelendirilmektedir¹⁷.

Kurumsal yönetişimin temel ilkeleri değerlendirildiğinde, bu ilkelerin işletmelerin yönetime ilişkin fonksiyonları ile finansal işlemlere ilişkin fonksiyonlarını bütünleştirdiği görülmektedir. Bu bağlamda yönetim fonksiyonlarında etkinliğin sağlanması için finansal işlemlere ilişkin sorumlulukların tam ve eksiksiz olarak gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Kurumsal yönetişim ile finansal faaliyetler arasındaki ilişkinin önemli olduğu bir nokta, işlet-

melerin finansal kaynak sağlamak amacıyla bankacılık sistemi ile olan ilişkilerinde ortaya çıkmaktadır. Bankalar, kredilendirme sürecinde işletmelerin finansal yapıları kadar yönetim kalitelerini de dikkate almaktadırlar. Nitekim bankacılık sisteminde sermaye yeterliliğinin sağlanmasına yönelik olarak yayımlanan Basel II Uzlaşısı’nda yer alan kredi derecelendirmede kurumsal yönetişim kavramının önemi vurgulanmıştır.

3. Sermaye Yeterliliğine İlişkin Yeni Düzenleme: Basel II

Finansal kurumlarda sermaye yeterliliği, kurumların karşılaştıkları risklere oranla, mali yükümlülüklerini karşılayacak derecede likit varlığa sahip olmaları olarak tanımlanmaktadır¹⁸. Finansal kurumlar içinde önemli bir yere sahip olan bankalarda sermaye yeterliliğinin sağlanması, mevduat sahiplerinin, bankaların ve banka hissedarlarının risklerinin azaltılması, bankacılık sektöründe istikrarın sağlanması açısından önemlidir¹⁹.

Bankacılık sisteminde sermaye yeterliliğinin belirlenmesine ilişkin olarak, ülkeler kendi ekonomik yapıları doğrultusunda çeşitli düzenlemeler yapmış olmakla birlikte, sermaye yeterliliğinin sağlanmasına yönelik oluşturulan uluslararası standartlar, Uluslararası Ödemeler Bankası bünyesinde faaliyet gösteren Basel Bankacılık ve Denetim Komitesi tarafından yayımlanmıştır. Düzenlemelere ilişkin uluslararası standartların belirlenmesindeki amaç, bankaların farklı ser-

¹⁵ Mustafa DOĞAN, “Şirketlerin Yönetiminde Temsil Sorunu ve Kurumsal Yönetim”, *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi*, İstanbul, Eylül, 2007, s.137

¹⁶ SPK, s.3

¹⁷ Baki YILMAZ ve Alper Tunga ALKAN, “Muhasebenin Sosyal Sorumluluk Kavramı Açısından Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerde Kurumsal Yönetim Anlayışının Algılanma Biçimi Üzerine Bir Araştırma”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Aralık, 2006, s. 731

¹⁸ Dilek Türker ULUDAĞ, *Sermaye Yeterliliği*, Sermaye Piyasası Kurulu, Yayın No: 134, İstanbul, Nisan, 2001, s.6

¹⁹ BABUŞÇU, s.198

maye yeterlilikleri ile çalışmalarını sonucu oluşacak rekabet eşitsizliğinin önlenmesi ve herhangi bir ülkede çıkabilecek finansal krizlerin küreselleşme ve sermayenin serbest dolaşımı gibi nedenler ile diğer ülkelere sıçramasının önlenmesidir.

Komite tarafından, sermaye yeterliliğinin belirlenmesine ilişkin ilk düzenleme 1988 yılında Basel I olarak yayımlanmıştır. Bu uzlaşma, bankaların maruz kaldıkları riskleri kredi riski ile sınırlandırmış ve bankaların asgari %8 sermaye yeterliliği ile faaliyette bulunması koşulunu öngörmüştür²⁰. Fakat bu uygulama kredi riskinin bankaların üstlendikleri risk düzeyini tam olarak ifade edemediği hususunda eleştirilere maruz kalmış ve Komite tarafından yapılan çalışmalar sonucu 1996 yılında bankaların üstlendikleri risklerin daha gerçekçi olarak ifade edilebilmesi amacıyla piyasa riski sermaye yeterliliği hesaplamalarına ilave edilmiştir. Basel I basit içerikli ve kolay uygulanabilir olması nedeni ile birçok gelişmekte olan ülke tarafından uygulanmış olmakla birlikte aynı nedenler gerekçe gösterilerek eleştirilmiştir²¹. Basel I'e yapılan eleştiriler Basel II sürecinin başlangıcını oluşturmuştur.

Komite tarafından 2004 yılında, bankaların etkin risk yönetim sistemleri kurmaları ve geliştirmelerini teşvik etmek amacıyla yeni sermaye yeterliliği düzenlemesi olan Basel II yayımlanmıştır²². Basel II'de, bankaların minimum %8 ser-

maye yeterliliği oranı ile faaliyette bulunmaları koşulu korunmuş olup, bankaların maruz kaldıkları risklere operasyonel riskler eklenmiştir.

Basel II, sermaye yeterliliği ihtiyacının belirlenmesi, denetim otoritesinin incelemesi ve piyasa disiplininin sağlanmasına yönelik olarak belirlenen 3 blok üzerine inşa edilmiştir.²³

I. Yapısal Blok; Asgari sermaye yeterliliğinin hesaplanmasına ilişkin yöntemlerden oluşmakta olup, düzenlemenin nicel standartlarının belirlendiği bölümdür.

II. Yapısal Blok; Denetim otoritelerinin bankaların gerçekleştirmiş oldukları faaliyetleri değerlendirirken göz önünde bulundurmaları gereken standartların belirlendiği bölümdür.

III. Yapısal Blok; Faaliyet sonuçlarına ilişkin bilgilerin kamuya açıklanması sürecinde belirlenen standartların yer aldığı bölümdür.

Üç yapısal blok bir arada değerlendirildiğinde, birinci yapısal bloğun niceliksel, diğer yapısal blokların ise niteliksel standartlardan oluştuğu söylenebilir.

Basel II'nin birinci yapısal bloğunda bankaların maruz kaldıkları riskler, kredi riski, piyasa riski ve operasyonel riskler olarak belirlenmiş, bankaların bu risklere karşılık olarak bulundurmaları gereken asgari sermaye tutarının belirlenmesine ilişkin farklı hesaplama yöntemleri sunulmuştur.

²⁰ M. Ayhan ALTINTAŞ, **Bankacılıkta Risk Yönetimi ve Sermaye Yeterliliği**, Turhan Kitabevi, Ankara, 2006, s.62

²¹ Münür YAYLA ve Yasemin Türker KAYA, "Basel II Ekonomik Yansımaları ve Geçiş Süreci", **BDDK Araştırma Dairesi Çalışma Raporları**, Mayıs, 2005, s. 2

²² Ayhan YÜKSEL, "Basel II'nin KOBİ Kredilerine Muhtemel Etkileri", **BDDK Araştırma Dairesi Çalışma Raporları**, Ağustos, 2005, s. 3

²³ Jean Paul DECAMPS, Jean Charles ROCHET ve Benoit ROGER, "The Three Pillars of Basel II: Optimizing The Mix", **Journal of Financial Intermediation**, Volume 13, Issue 2, April, 2004, s. 132

Tablo 1. Basel II Gelişmişlik Düzeyine Göre Risk Ölçüm Yöntemleri

GELİŞMİŞLİK DÜZEYİ	KREDİ RİSKİ	PİYASA RİSKİ	OPERASYONEL RİSK
BASİT	Standart Yaklaşım		Temel Gösterge Yaklaşımı
ORTA	Temel İçsel Derecelendirme Yaklaşımı	Standart Yaklaşım	Standart Yaklaşım Alternatif Standart Yaklaşım
GELİŞMİŞ	Gelişmiş İçse Derecelendirme Yaklaşımı	İçsel Model Yaklaşımı	İleri Ölçüm Yaklaşımları

Kaynak: Candan ve Özün, 2006, s.11

Basel II’de bankaların maruz kaldıkları riskler üç ana başlıkta toplanmıştır;

Kredi Riski; finansal kuruluşların kullandıkları oldukları kredilerin geri ödenmemesi veya ödenmesinin gecikmesi durumunda, net kar veya özvarlığın piyasa değerinde meydana gelen olası değişimi ifade etmektedir²⁴.

Piyasa Riski, finansal kuruluşların, bilanço içi ve bilanço dışı hesaplarında, piyasalardaki faiz, kur ve hisse senedi fiyat dalgalanmalarına bağlı olarak ortaya çıkan riskler sonucu kuruluşların zarar etme ihtimalidir²⁵.

Operasyonel Risk; sermaye yeterliliği hesaplamalarına yeni eklenen bir risk olup, Basel II’de operasyonel risk, “yetersiz veya başarısız dahili süreçler, insanlar ve sistemlerden veya harici olaylardan kaynaklanan kayıp riski” olarak tanımlanmıştır²⁶.

Sermaye yeterliliğinin hesaplanmasına ilişkin yöntemler değerlendirildiğinde ise, standart yöntemlerin basit içerikli olmaları nedeni ile uygulanabilirliğinin kolay, gelişmiş yöntemlerin ise teknik düzeyde olmalarından dolayı uygulanabilirliğinin zor olduğu söylenebilir. Bu nedenle uygulamaya öncelikli olarak, uygulanabilirlik düzeyi kolay olan standart yöntemler ile başlanması, ilerleyen dönemlerde içsel değerlendirme modellerinin bankalar tarafından uygulanması beklenmektedir.

Basel II’nin 2007 yılı itibarı ile Avrupa Birliği ülkelerinde uygulamaya geçirilmesi planlanmış olup günümüzde birçok Avrupa ülkesinin Basel II’ye yönelik uyum çalışmaları devam etmektedir²⁷. Basel II’nin ülkemizde uygulamaya geçireceği tarih ise 2008 yılı olarak belirlenmiş olmasına rağmen BDDK’nın 23.07.2007 tarihinde yapmış olduğu ilk basın açıklamasında, bankala-

²⁴ Pınar Evrim MANDACI, “Türk Bankacılık Sektörünün Taşıdığı Riskler ve Finansal Krizi Aşmada Kullanılan Risk Ölçüm Teknikleri”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 5, Sayı 1, İzmir, 2003, s. 71

²⁵ Hasan CANDAN ve Alper ÖZÜN, *Bankalarda Risk Yönetimi ve Basel II*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, Ekim, 2006, s. 45

²⁶ BDDK., *Sermaye Ölçümü ve Sermaye Standartlarının Uluslararası Düzeyde Uyumlaştırılması (Yeni Basel Sermaye Uzlaşısı)*, Türkçe Çeviri, 2005, s.189

²⁷ Güler ARAS, “Basel II Uygulamalarının Kobilere Etkisi ve Geçiş Süreci”, *Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2005, s.5, <www.sbe.yildiz.edu.tr/BASEL%20II.pdf>, (erişim: 18.10.2006)

rın kredi riski hesaplamalarını derecelendirme sistemini kullanarak uygulayabilecekleri tarihin 2009 yılına ertelendiği bildirilmiştir. Erteleme gerekçesi ise gerek bankacılık sisteminin gerekse reel sektörün, yasal düzenlemelerin henüz gerçekleştirilmemiş olması nedeni ile bu uygulamaya hazır olmamaları şeklinde ifade edilmiştir²⁸. BDDK tarafından 25.06.2008 tarihinde yapılan ikinci basın açıklamasında ise Basel II'ye geçiş için kesin bir tarih verilmemekle birlikte, daha önceki erteleme nedenlerine ek olarak seküritizasyon ve likidite riskleri açısından Basel II Uzlaşısı'nda tespit edilen eksikliklerin giderilmesi amacıyla uluslararası düzeyde yapılan düzenleme çalışmaları gerekçe gösterilerek uygulamanın ileri bir döneme ertelendiği belirtilmiştir.²⁹

Basel II bankacılık sektöründe sermaye yeterliliğinin sağlanmasına yönelik olarak düzenlenen bir uzlaşma olmakla birlikte, yalnızca bankacılık sistemini değil, bankaların kredi ilişkisi içinde bulunduğu reel sektörü de kapsayan bir düzenlemedir. Bunun temel nedeni ise, bankaların sermaye yeterliliğinin belirlenmesinde, vermiş oldukları krediler ve bu kredilere ilişkin maruz kalınan risklerin, bankaların sermaye yeterliliğinin belirlenmesinde önemli bir değişken olarak değerlendirilmesinden kaynaklanmaktadır. Basel II içerisinde, reel sektörü ilgilendiren düzenlemeler, kredi derecelendirme kavramı olarak yer almaktadır. Derecelendirme kavramı, 19. yüzyılın başlarında kredi talep edenler ile fon arz edenler arasındaki ilişkinin artması sonucu gelişmiş olup, günümüzde Basel II ile birlikte daha da önem kazanmıştır.

4. Basel II'de Kredi Derecelendirme

Derecelendirme, borçlunun kredi geçmişi ve anapara ile faiz yükümlülüklerini zamanında ve eksiksiz ödeme gücünün belirlenmesi için yapılan ölçme işlemini ifade etmektedir³⁰.

Derecelendirme işlemi, derecelendirilecek şirketin büyüklüğüne göre farklılık göstermektedir. Büyük ölçekli işletmelerde derecelendirme, küçük ve orta ölçekli işletmelerde ise skorlama işlemi söz konusu olmaktadır. Derecelendirme ve skorlama farklı kavramlar olup derecelendirme, analizi yapan uzmanın kendi görüşlerini yansıtmaması sonucu subjektif nitelik taşımakta, skorlama ise objektif verilere dayalı olarak gerçekleştirilmektedir³¹.

Basel II'de derecelendirmenin önemli bir paya sahip olmasının temel nedeni, kredinin fiyatının risk düzeyine göre belirlenecek olmasıdır. Bankalar, kredi kullandırma sürecinde kredinin fiyatını almış oldukları riskler çerçevesinde belirleyeceklerdir. Bu nedenle kredi derecelendirme notları kredinin fiyatının belirlenmesinde önemli bir değişken olarak işletmelerin kredi maliyetlerini etkileyecektir.

Basel II dökümanında bankaların sermaye yeterliliğini hesaplarken seçebilecekleri alternatif yöntemler sunulmuştur. Bunlardan ilki olan standart yöntemlerde, bankalar müşterilerine kullandıracakları kredinin fiyatını belirlerken genel kredi derecelendirme notlarını kullanacaklardır. İkinci alternatif ise içsel derecelendirme yöntemleri olup, bankaların kredinin fiyatını belirlerken oluşturdukları kendi içsel derecelen-

²⁸ Bkz, http://www.bddk.org.tr/turkce/Duyurular/Basin_Aciklamalari/349623_07_2007.pdf

²⁹ Bkz, http://www.bddk.org.tr/turkce/Duyurular/Basin_Aciklamalari/497725_06_08.pdf

³⁰ Şenol BABUŞÇU ve Adalet HAZAR, **Kredi Derecelendirmesi ve Finans**, Akademi Yayınevi, Ankara, 2006, s. 1

³¹ Çağlayan BODUR ve Suat TEKER, "Ticari Firmaların Kredi Derecelendirmesi: İMKB Firmalarına Uygulanması", **İTÜ Dergisi**, Cilt 2, Sayı 1, İstanbul, Aralık, 2005, s. 27

dirme yöntemleri sonucu müşterilerinin kredi değerliliğini hesaplamalarını ifade etmektedir³². Birinci alternatifin, özellikle gelişmekte olan ülkelerde bağımsız kredi derecelendirme kuruluşlarının sayısının yetersiz olması gibi olumsuzluğu olmakla birlikte, kolay uygulanabilirliği bu alternatifin olumlu yönüdür. İkinci alternatif ise, bankaların kendi bünyelerinde derecelendirme sistemini oluşturmaları için teknolojik yatırım ve nitelikli çalışan istihdamı maliyetini gündeme getirmektedir.

Basel II'den bankacılık sektörü ile birlikte reel sektör de etkilenecektir. Basel II'nin özellikle Türkiye'de en önemli etkisi KOBİ'ler üzerinde görülecektir. Bu etki başta Basel II'nin KOBİ tanımını değiştirmesi ile ortaya çıkmaktadır. Günümüzde farklı ülkelerde farklı kriterler (özellikle çalışan sayısı) dikkate alınarak KOBİ tanı-

mı yapılmaktadır. Basel II'de ise KOBİ; yıllık satış cirosu dikkate alınarak, yıllık toplam cirosu 50 milyon Euro'yu geçmeyen firmalar olarak tanımlanmıştır. Ayrıca KOBİ'ler kendi içlerinde ikili bir sınıflandırmaya tabi tutulmuşlardır. Bir bankadan kullanmış oldukları kredi miktarı, 1 milyon Euro'nun altında olan KOBİ'ler perakende, 1 milyon Euro'nun üzerinde olan KOBİ'ler ise kurumsal portföy içinde değerlendirilmektedir³³.

Derecelendirmenin reel sektör firmalarına etkisi ise bankaların firmalara kullandıracakları kredinin fiyatını belirlemeleri aşamasında ortaya çıkmaktadır. Bankaların kredi fiyatını belirlerken bağımsız derecelendirme kuruluşları tarafından verilen kredi notlarını dikkate aldıkları standart yöntemlerde kullanılacak risk ağırlıkları Tablo.2'de gösterilmektedir.

Tablo 2. Standart Yöntemde Kredi Risk Ağırlıkları

DERECE NOTU	KURUMSAL KOBİ	PERAKENDE KOBİ
AAA'dan AA-'ye kadar	% 20	% 75
A+'dan A-'ye kadar	% 50	
BBB+'dan BB-'ye kadar	% 100	
BB-'den düşük	% 150	
Derecelendirilmemiş	% 100	

Kaynak: TBB Basel II Yönlendirme Komitesi, 2004, s.13

³² Frank HEİD, "The Cyclical Effects of the Basel II Capital Requirements", *Journal of Banking & Finance*, Volume 31, Issue 12, December 2007, s. 3886

³³ TBB. Basel II Yönlendirme Komitesi, "Risk Yönetimi ve Basel II'nin KOBİ'lere Etkileri", *Türkiye Bankalar Birliği Yayınları*, İstanbul, Eylül, 2004, s.5

Standart yöntemde, perakende portföy içinde yer alan KOBİ'lerin standart olarak % 75 risk ağırlığına tabi tutulmaları, kurumsal portföyde yer alan KOBİ'lerin ise derece notlarına karşılık gelen risk ağırlıklarına tabi tutulmaları öngörülmüştür. Ayrıca Basel Komitesi tarafından, derece notu olmayan bir şirkete kullanılacak kredi için, şirketin faaliyette bulunduğu ülkenin hazine veya merkez bankasına uygulanandan daha avantajlı bir risk ağırlığının uygulanamayacağı ve ülkelerin denetim otoritelerinin izin veremeleri halinde bankaların kurumsal portföyde yer alan tüm kredileri %100 risk ağırlığına tabi tutabileceği belirtilmiştir³⁴. İçsel derecelendirme yöntemlerinde ise bankalar kendi içsel derecelendirme metotlarını oluşturarak, kullandırmış oldukları kredinin riskini ve riske göre fiyatını belirleyeceklerdir. Bankaların oluşturmuş oldukları içsel derecelendirme modellerin uygulanabilirliğinden ise denetleyici otoriteler sorumlu olacaklardır³⁵. Her iki yöntemde de işletmelerin kredi notlarının yüksek olması, bankalar açısından kullanılan kredinin daha düşük risk taşıması anlamını ifade edeceği için, yüksek derece notuna sahip işletmelere kullanılan kredinin fiyatı daha düşük olacaktır.

5. Kurumsal Yönetişimin İşletmelerin Kredi Notu Üzerindeki Etkisi

5.1. Kredi Notlarının Niteliksel Göstergesi Olarak Kurumsal Yönetişim

İşletmelerin sahip oldukları kredi derecelendirme notları, işletmelerin finansal bilgileri ile ilgili olduğu kadar yönetim kalitesi ile de yakından ilgili olup, kredi derecelendirme notları, nicelik-

sel ve niteliksel standartlara uyum derecesini göstermektedir. Bu bağlamda, işletmelerin kredi değerliliğinin belirlenmesi amacıyla yapılan kredi analizi; finansal analiz ve finansal olmayan analiz olarak ikiye ayrılmaktadır. Finansal analiz, işletmelerin finansal durumunu tespit etmek amacıyla finansal tablo verilerinin kullanılması esasına dayanırken, finansal olmayan analiz ise işletmelerin gerçekleştirdikleri faaliyetleri etkileyen tüm değişkenleri ele almaktadır. Finansal olmayan analiz, işletmenin yönetim yapısının analizi, rekabet gücünün analizi, finansal tablolara yansımamış kayıtdışılığının analizi gibi unsurları içermektedir³⁶.

İşletmelerin bankalar ile kurmuş oldukları kredi ilişkisinde de, yönetim kalitesi banka tarafından önemli bir risk faktörü olarak nitelendirilmektedir. Bankalar tarafından özellikle orta vadeli kredi analizlerinde, kredi kullanma isteğinde bulunan firma yönetiminin değerlendirilmesi önemli bir yer tutmakta olup, kredi kararını etkileyen başlıca etmenlerden biri olarak değerlendirilmektedir³⁷. Basel II ile birlikte bankalar daha etkin risk yönetimi uygulamalarını hayata geçirecekleri için, kredi kullanılacak olan şirketlerin yönetim kalitesine verilen önemin değeri de artacaktır.

Basel II ile birlikte kredi derecelendirmesi yapma noktasında, bankalar ve bağımsız derecelendirme kuruluşları yetkili olmaktadır. Bu nedenle bağımsız derecelendirme kuruluşlarının üstlenmiş oldukları fonksiyonun önemi artmaktadır. Bağımsız derecelendirme kuruluşları, derecelendirme sürecinde işletmelerin finansal

³⁴ BDDK., s.33-34

³⁵ YAYLA ve KAYA, s.8

³⁶ BODUR ve TEKER, s. 26

³⁷ Öztin AKGÜÇ, **Kredi Taleplerinin Değerlendirilmesi**, Avcıol Matbaacılık, İstanbul, 1991, s.210

tablo verilerine yer verdikleri kadar, yönetim kalitelerine de yer vermekte olup yönetim yapısının detaylı incelenmesi, kredi derecelendirme analizinin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Bu bağlamda derecelendirme şirketleri, derecelendirmeye konu olan şirketin, ortaklık yapısı, yönetim uygulamaları ve finansal şeffaflık gibi kurumsal yönetim uygulamalarını, derecelendirme sürecinde incelenen hususlar arasında değerlendirmektedir.³⁸

Derecelendirme sürecinde iyi bir kredi notuna sahip olabilmek için kurumsal yönetim ilkelelerinden şeffaflık ilkesine uyum büyük önem taşımaktadır. Şeffaflık ilkesi daha önce açıklandığı üzere şirketlerin finansal bilgilerinin tam olarak ve zamanında kamuya veya ilgili kuruluşlara açıklanmasını ifade etmekte olup bu ilkeye uyum ile çıkar gruplarının haklarının korunması amaçlanmaktadır. Bu süreçte şirketlerin şeffaflık ilkesine uyum sağlayabilmelerinin temelini, finansal tabloların düzenlenmesinde UFRS'ye uyum oluşturmaktadır. Şirketlerin kamuoyunu bilgilendirirken belirlemiş oldukları standartların UFRS ile uyumlu olması, mali tablolara güven duyulmasını, şeffaflığın artmasını ve bu sayede yönetim kalitesinin yükselmesini sağlayacaktır³⁹. Basel Bankacılık Gözetim Komitesi, şeffaflığın sağlanmasına yönelik olarak çeşitli çalışmalar yapmış ve rapor hazırlamıştır. Rapor; bankalara, banka gözetimcilerine ve standart belirleyicilere kredilerin kabulü, ölçümü, kredi karşılıklarının belirlenmesi, kredi risklerinin tespiti gibi konularda rehber niteliği taşımaktadır⁴⁰.

Şirketlerin hesap verebilirlik ilkesine uyumu da kredi notlarını etkileyen bir diğer faktör olarak nitelendirilebilir. Hesap verebilirlik ilkesi de, şeffaflık ilkesinde olduğu gibi çıkar gruplarının haklarının korunmasına yönelik olarak belirlenmiş bir ilke olup, çıkar gruplarının haklarının korunabilmesi için, şirketlerin gerçekleştirmiş oldukları faaliyetlerin denetimden geçmesi, ön koşul olarak değerlendirilebilir. Özellikle hisse senetleri halka arz edilmiş şirketlerin bağımsız denetim raporları yatırımcılar için önem taşımakta olup yatırımcıların kararlarını etkilemektedir. Bu bağlamda bağımsız denetim; mali tabloların muhasebe standartlarına uygunluğunu, mali tablolarda yer alan bilgilerin güvenilirliğini ve gerçeği yansıtmayı yansıtmadığını tespit etmeyi amaçlamaktadır⁴¹.

Ortaklık şeklinde kurulmuş veya halka arz edilmiş şirketlerde pay ve menfaat sahiplerine eşit söz hakkı verilmesi gerekliliğini ifade eden eşitlik ilkesine uyum da kredi derecelendirme notlarını etkilemektedir. Derecelendirme sürecinde yapılan kurumsal yönetim analizinde ortaklık yapısı incelenerek, her tür hissenin nasıl oy hakkının bulunduğu belirlenmesi azınlık haklarına verilen önemi göstermektedir. Bu husus kredi notlarının tek belirleyicisi olmamakla birlikte, azınlık haklarını korumayan şirketlerin eşitlik ilkesine uyum sağlamamaları nedeni ile kredi derecelendirme notları daha düşük olmaktadır.⁴²

Kurumsal yönetimin işletmelerin kredi notunu yükselten bir niteliği olduğu kadar, işletmelerin iyi bir finansal yapıya sahip olmalarını da

38 Kurumsal Yönetimin Kredi Derecelendirme Analizindeki Rolü, <http://www.saharating.com/ARASTIRMA/Kredi%20Der%20ve%20Kur%20Yon.htm>, (erişim: 18.11.2007)

39 Ramazan AKTAŞ, "Muhasebe Standartları ve Kurumsal Yönetişim", s.10, <http://raktas.etu.edu.tr/doc/muhasebestandartlariyonetisim.pdf> (erişim: 14.12.2007)

40 TBB Bankacılık ve Araştırma Grubu, "Şeffaflığın Önemi Üzerine Bir Değerlendirme", **Türkiye Bankalar Birliği**, Ocak, 2002, s.7

41 Mustafa YAVAŞOĞLU, **Sermaye Piyasası Mevzuatında Bağımsız Denetim**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2001, s.22

42 Bkz., <http://www.saharating.com/ARASTIRMA/Kredi%20Der%20ve%20Kur%20Yon.htm>

sağlamaktadır. Nitekim kurumsal yönetim ilkelerine uyum sağlamaları işletmelere, sermaye maliyetinin ve nakit sıkıntısının azalması, krizlerden en az düzeyde etkilenme ve sermaye piyasalarından dışlanmama gibi avantajlar sağlamaktadır⁴³. Bunların yanı sıra kurumsal yönetim, şirket performansının artması, kaynakların etkin kullanımı, işletmedeki çıkar çatışmalarının önlenmesi ve şirket birleşmeleri ve satın almalar açısından da yarar sağlayacaktır⁴⁴.

Kurumsal yönetim kavramının öneminin artması ile birlikte derecelendirme faaliyetleri içinde önem arz eden bir diğer derecelendirme türü de kurumsal yönetim uyum derecelendirmesidir. Kurumsal yönetim uyum derecelendirmesi, şirketlerin yönetim kalitelerinin derecelendirme şirketleri tarafından analiz edilerek derece notuna tabi tutulmasını ifade etmektedir. Kurumsal yönetim derecelendirme notunun belirlenmesi sürecinde derecelendirme şirketleri tarafından analiz edilen temel husus derecelendirilecek olan şirketin kurumsal yönetim ilkelerine olan uyumlarıdır. Bu bağlamda işletmelerin gerek iç paydaşlar gerekse dış paydaşların menfaatlerinin korunmasına yönelik gerçekleştirdiği faaliyetler ve kamuya açıklanacak olan bilgilerin zamanında tam ve eksiksiz olarak açıklanması kurumsal yönetim derecelendirme notunun temel belirleyicileri olmaktadır.⁴⁵ Kurumsal yönetim derecelendirme notu yüksek olan işletmeler güçlü kredibiliteye sahip olup, sermaye piyasalarından daha kolay yararlanabilmektedir. Ayrıca kurumsal yönetim derecelendirme notu Basel II ile birlikte gündeme gelen operasyonel riskler ile de yakından ilgilidir. Operasyonel risk insanlar veya sistemlerden

kaynaklanan riskler olarak tanımlandığında, kurumsal yönetim derecelendirme notu yüksek olan işletmelerin iyi yönetilmeleri sonucu operasyonel risklerinin düşük olduğu, derecelendirme notu düşük olan işletmelerde ise yönetim yapısı veya sistemlerinde ki olumsuzluklardan dolayı operasyonel risklerin yüksek olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda kurumsal yönetim derecelendirme notu işletmelere operasyonel risklerini azaltmaları açısından yol gösterici olmaktadır.

Kurumsal yönetim derecelendirme notları işletmelerin yönetim kalitelerinin göstergesi olarak değerlendirilmeye birlikte finansal yapılarını da etkilemektedir. Bu bağlamda ülkemizde 31 Aralık 2007 tarihinden itibaren İMKB’de kurumsal yönetim endeksi oluşturulmuş ve endeksin amacı borsaya kote olmuş şirketlerin kurumsal yönetim ilkelerine uyum düzeylerine göre belirlenmiş kurumsal yönetim derecelendirme notları baz alınarak fiyat getiri performanslarının ölçülmesi olarak ifade edilmiştir. Endeks, kurumsal yönetim derecelendirme notu on üzerinden en az altı olan şirketlerden oluşmakta olup Şubat 2009 itibari ile endekste 13 şirket yer almaktadır. Kurumsal yönetim endeksinde işlem gören şirketler özellikle yabancı yatırımcılar açısından güvenilir olarak değerlendirilmekte ve bu sayede yabancı sermaye yatırımlarından yararlanabilmektedirler. Endekste işlem görmesinin sağladığı bir diğer avantaj ise kotasyon ücretlerindeki %50 indirim teşvikinden yararlanma hakkı sağlamasıdır. Ülkemizdeki şirketlerin yönetim yapıları değerlendirildiğinde kurumsal yönetimin sağladığı yönetsel ve buna bağlı olarak da finansal avantaj-

⁴³ AKTAŞ, s.12

⁴⁴ Deloitte ve Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği, s.6-7

⁴⁵ Eser SEVİNÇ, “Kurumsal Yönetim Endeksi”, <http://www.ymm.net/BD/kyindeksi.html> (erişim: 05.02.2009)

lardan yararlanabilmeleri için kurumsal yönetim ilkelerine uyum sağlayıcı bazı düzenlemeleri uygulamaya geçirmelerinde büyük fayda bulunmaktadır.

5.2. Kurumsal Yönetişim Bağlamında Yapılması Gerekenler

İşletmelerin kredi derecelendirme notlarını yükseltmek için kurumsal yönetim ilkelerine uyum sağlanması noktasında aşağıda belirtilen yönetsel ve finansal düzenlemeleri dikkate almaları gerekmektedir.

- Öncelikle kurumsal yönetim kavramının önemi ve işletmelere sağlayacağı gerek finansal gerekse yönetsel avantajların varlığı benimsenmelidir.
- Özellikle aile şirketlerinde yer alan patron yönetici anlayışı yerine katılımcı ve demokratik yönetim anlayışı benimsenmelidir.
- İç ve dış paydaşların şirket üzerindeki hakları korunmalı ve paydaşlara şirket yönetimine ilişkin söz hakkı verilmelidir.
- Denetim kavramı hukuki bir zorunluluk olarak değil, faaliyet sürecini ve sonuçlarını değerlendirmeye yönelik bir kavram olarak benimsenmeli ve bağımsız denetim ile iç denetim uygulamaları gerçekleştirilmelidir.
- Finansal tablolar, UFRS'lere uygun olarak düzenlenmeli ve bağımsız denetimden geçirilerek şeffaflık sağlanmalıdır.
- Kayıt dışı faaliyetler kayıt altına alınmalıdır.

Basel II sürecinde işletmeler, kurumsal yönetim uygulamalarını hayata geçirerek, kurumsal yönetişimin işletmelerin finansal yapılarına olan olumlu etkilerinden yararlanmak sureti ile kredi derecelendirme notlarını yükseltebilecekler ve böylece düşük maliyetle kaynak temin ederek, rekabet avantajı sağlayabileceklerdir.

6. SONUÇ

İşletmelerin sahip oldukları kredi derecelendirme notları sadece finansal yapıları ile ilgili olmayıp, yönetim kaliteleri ile de ilgilidir. Bu nedenle derecelendirme şirketleri, özellikle yönetim anlayışında sosyal sorumlulukları ön plana çıkaran kurumsal yönetim ilkelerine uyumu, kredi derecelendirme notlarının belirlenmesinde önemli bir değişken olarak dikkate almaktadırlar. Bunun temel sebebi ise, iyi yönetilemeyen işletmelerin finansal yapılarının da kötü yönetimden etkileneceği gerçeğidir. Enron firmasının yaşamış olduğu skandal, şirketlerin yönetim kalitesi ile finansal durumu arasındaki ilişkinin gücünü göstermiş ve yönetimde yaşanan usulsüzlüklerin finansal durumu olumsuz etkileyeceği tezini doğrulamıştır. Bu bağlamda şirketlerin finansal güçlerinin göstergesi olarak nitelenen kredi derecelendirme notları, kurumsal yönetişimin temel ilkeleri olan eşitlik, şeffaflık, hesap verebilirlik ve sorumluluk ilkelerine uyumun sağlanmasından etkilenmektedir. Bankacılıkta sermaye yeterliliğinin sağlanmasına ilişkin olarak düzenlenen Basel II Uzlaşısı ile birlikte kurumsal yönetim kavramı işletmeler açısından daha fazla önem kazanmıştır. İşletmelerin yönetim kaliteleri, finansal güçleri açısından referans olarak ele alındığında, yönetim kalitesi yüksek olan işletmeler daha risksiz ve dolayısı ile daha güvenilir olarak değerlendirilecektir.

Sonuç olarak, kurumsal yönetim ilkelerine uyum, yönetsel kalitenin yükselmesini ve dolayısıyla finansal performansın da artmasını sağlayacaktır. İyi bir finansal yapı ile de desteklenen etkin bir kurumsal yönetim yüksek kredi derecelendirme notunu beraberinde getirecektir. Bunun sonucunda da daha düşük maliyetle uzun vadeli kredi temin edebilme gibi finansal avantajların yanında, işletmeye duyulan güvenin artması ile kurumsal itibar da yükselecektir.

KAYNAKÇA

- AKGÜÇ, Öztin, **Kredi Taleplerinin Değerlendirilmesi**, Avcıol Matbaacılık, İstanbul, 1991
- ALTINTAŞ, M. Ayhan, **Bankacılıkta Risk Yönetimi ve Sermaye Yeterliliği**, Turhan Kitabevi, Ankara, 2006
- Ankara Ticaret Odası, **Basel II KOBİ'lerin Kredi Riski ve Derecelendirilmesi**, Yorum Basın Yayın, Ankara, 2007
- AYYILDIZ, Tuğrul, Atila, YÜKSEL ve Murat HANÇER, "Kurumsal Yönetişim: Çalışanların Örgütsel Bağlılığı Üzerine Etkisi", **Seyahat ve Turizm Araştırmaları Dergisi**, 2007, s.50-69
- BABUŞÇU, Şenol, **Basel II Düzenlemeleri Çerçevesinde Bankalarda Risk Yönetimi**, Akademi Yayınevi, Ankara, Eylül, 2005
- BABUŞÇU, Şenol ve Adalet HAZAR, **Kredi Derecelendirmesi ve Finans**, Akademi Yayınevi, Ankara, 2006
- BDDK, **Sermaye Ölçümü ve Sermaye Standartlarının Uluslararası Düzeyde Uyumlaştırılması (Yeni Basel Sermaye Uzlaşısı)**, Türkçe Çeviri, 2005
- BODUR, Çağlayan ve Suat TEKER, "Ticari Firmaların Kredi Derecelendirmesi: İMKB Firmalarına Uygulanması", **İTÜ Dergisi**, Cilt 2, Sayı 1, İstanbul, Aralık, 2005, s.25-36
- CANDAN, Hasan ve Alper ÖZÜN, **Bankalarda Risk Yönetimi ve Basel II**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, Ekim, 2006
- DECAMPS, J. Paul, ROCHET J. Charles ve Roger BENOÎT, "The Three Pillars of Basel II: Optimizing The Mix", **Journal of Financial Intermediation**, Volume 13, Issue 2, April, 2004
- DOĞAN, Mustafa, "Şirketlerin Yönetiminde Temsil Sorunu ve Kurumsal Yönetim", **Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi**, İstanbul, Eylül, 2007
- HEID, Frank, "The Cyclical Effects of the Basel II Capital Requirements", **Journal of Banking & Finance**, Volume 31, Issue 12, December, 2007
- MANDACI Evrim, Pınar, "Türk Bankacılık Sektörünün Taşıdığı Riskler ve Finansal Krizi Aşmada Kullanılan Risk Ölçüm Teknikleri", **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt 5, Sayı 1, İzmir, 2003, s.67-84
- MONKS, Robert ve Nell MİNOW, **Corporate Governance**, Blackwell Publishing, Second Edition, 2001
- Sermaye Piyasası Kurulu, **Kurumsal Yönetim İlkeleri**, İstanbul, 2003
- ŞENTURAN, Şermin, "Basel II Standartları ve KOBİ'lerde Kurumsal Yönetişim", **Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi**, Ekim, 2006
- TBB Bankacılık ve Araştırma Grubu, "Şeffaflığın Önemi Üzerine Bir Değerlendirme", **Türkiye Bankalar Birliği**, Ocak, 2002
- TÜSİAD, **Kurumsal Yönetim En İyi Uygulama Kodu: Yönetim Kurulunun Yapısı ve İşleyişi**, İstanbul, 2002
- TÜSİAD, **Finansal Raporlama Uygulamalarında Uluslararası Standartlara Geçiş**, İstanbul, Temmuz, 2003
- ULUDAĞ, Türker Dilek, **Sermaye Yeterliliği**, Sermaye Piyasası Kurulu, Yayın No: 134, İstanbul, Nisan, 2001
- TBB Basel II Yönlendirme Komitesi, "Risk Yönetimi ve Basel II'nin KOBİ'lere Etkileri", Türkiye Bankalar Birliği Yayınları, İstanbul, Eylül, 2004

- YAVAŞOĞLU, Mustafa, **Sermaye Piyasası Mevzuatında Bağımsız Denetim**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2001
- YAYLA, Münür ve Yasemin Türker KAYA, “Basel II Ekonomik Yansımaları ve Geçiş Süreci”, **BDDK Araştırma Dairesi Çalışma Raporları**, Mayıs, 2005
- YILMAZ, Baki ve Alper Tunga ALKAN, “Muhasebenin Sosyal Sorumluluk Kavramı Açısından Küçük Ve Orta Ölçekli İşletmelerde Kurumsal Yönetim Anlayışının Algılanma Biçimi Üzerine Bir Araştırma”, **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Aralık, 2006
- YÜKSEL, Ayhan, “Basel II’nin KOBİ Kredilerine Muhtemel Etkileri”, **BDDK Araştırma Dairesi Çalışma Raporları**, Ağustos, 2005
- AKTAŞ, Ramazan, “Muhasebe Standartları ve Kurumsal Yönetişim”, <http://raktas.etu.edu.tr/doc/muhasebestandartlariyonetisim.pdf> (erişim: 14.12.2007)
- ARAS, Güler, “Basel II uygulamalarının Kobilere Etkisi ve Geçiş Süreci”, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2005, <www.sbe.yildiz.edu.tr/BASEL%20II.pdf>, (erişim: 18.10.2006)
- BDDK Basın Açıklaması, http://www.bddk.org.tr/turkce/Duyurular/Basin_Aciklamalari/349623_07_2007.pdf, (erişim: 19.10.2007)
- BDDK Basın Açıklaması, http://www.bddk.org.tr/turkce/Duyurular/Basin_Aciklamalari/497725_06_08.pdf, (erişim: 15.02.2009)
- Deloitte ve Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği, Nedir Bu Kurumsal Yönetim?, <http://www.deloitte.com/dtt/research/0,1015,cid%253D140215,00.html>(erişim: 18.12.2007)
- ÖZDEMİR, Lütfiye, “Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerde Kurumsal Yönetişim Sürecinin Gelişimi: Van İli Örneği”, s. 739-749, ibf.ogu.edu.tr/kongre/bildiriler/17-02.pdf, (erişim: 25.11.2007)
- Kurumsal Yönetimin Kredi Derecelendirme Analizindeki Rolü, <http://www.saharating.com/ARASTIRMA/Kredi%20Der%20ve%20Kur%20Yon.htm>, (erişim: 18.11.2007)
- SEVİNÇ, Eser, Kurumsal Yönetim Endeksi, <http://www.ymm.net/BD/kyindeksi.html>(erişim 05.02.2009)

